

HAZAI GYÖRGY (1932-2016)

Tegnap, 2016. január 7-én, életének 84. évében elhunyt Hazai György turkológus, orientalista, nyugdíjas egyetemi tanár, kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja.

Hazai György a török népek és a török nyelvek kutatója volt. Nemzetközi mércével mérve is kimagasló tudományos életműve és tudományos közéleti tevékenysége révén ma ő a világ egyik legismertebb és legelismertebb magyar keletkutatója. A legendás Németh Gyula, Ligeti Lajos és Fekete Lajos professzorok tanítványaként török-történelem szakon végzett az ELTÉ-n. Egy éves szófiai vendégtanárkodást követően négy évig az MTA Nyelvtudományi Intézetében dolgozott. 1963-tól a berlini Humboldt Egyetem docense, majd professzora, közben 1963–1974 között a Német Tudományos Akadémia Turfán-kutatócsoportjának vezetője. 1982-ben hazatért, 1984–1990 között az Akadémiai Kiadó igazgatói posztját töltötte be. 1991-től nyugdíjazásáig az MTA Nyelvtudományi (később Irodalomtudományi) Intézetében működő Orientalisztikai Munkaközösség tudományos tanácsadója, majd kutatóprofesszora. Közben (1992–1999 között) a nicosiai Ciprusi Egyetem tanszékvezető tanára, 2000 és 2003 között pedig a budapesti német nyelvű Andrassy Egyetem alapító rektora.

Kutatási területe a török népek és a török nyelvek története. Ezen belül különösen a balkáni török nyelvi viszonyok és kölcsönhatások kérdését vizsgálta, s a területi variánsok alapján új fejlődési korszaktípusokat sikerült kimutatnia, s ezáltal új kritériumrendszert kidolgoznia a török nyelvtörténet periodizációjához. Tudományos munkásságának másik nagy területe a korai oszmán-török nyelvemlékek felkutatása, kiadása és nyelvészeti feldolgozása. Ennek célja a nyelvtörténeti változások és a sajátos oszmán kultúra kialakulási folyamatának megragadása. A korai források nyelvészeti vizsgálatában ő vezette be a sokak által követett ún. numerikus módszert. A harmadik nagy terület a latin és cirill betűs átírással török nyelvemlékek feltárása és értelmezése, amivel önálló kutatási irányt és külön iskolát teremtett. Mindezekkel egyidejűleg számos összefoglaló mű megírásában vagy létrehozásában vett részt. Az ő nevéhez fűződik (eredetileg német, újabban pedig török nyelven) a török nyelvtörténet és a nyelvtörténeti kutatások monografikus összefoglalása, amely minden török tanszéken kötelező olvasmány. Egyik fő kezdeményezője és gondozója volt a nemzetközi turkológiai információ-szolgáltatás újabb és újabb eszközeinek, például a *Turkologischer Anzeiger* című éves bibliográfiának.

Hazai György számos nemzetközi könyvsorozat és folyóirat szerkesztője, társszerkesztője vagy szerkesztőbizottsági tagja volt. A keletkutatók számos szervezetében töltött be alapító, titkári, főtítkári vagy elnöki tiszteket. Így például ő hozta létre a *Comité International des Études Ottomanes et Pre-Ottomanes* nevű tudományos társaságot, amely legutóbbi konferenciáját 2014-ben Budapesten tartotta. 1991-ben a keletkutatók legátfogóbb szervezete, a Kelet- és Ázsia-kutatás Nemzetközi Szövetsége főtítkárává, 2007-ben elnökévé választották.

Munkásságát itthon és külföldön számos alkalommal ismerték el. 1982-ben az MTA levelező, 1995-ben rendes tagjává választották. Tiszteleti tagja lett többek között a Török Történeti Társaságnak, a Török Nyelvészeti Társaságnak, az American Oriental Society-nek, a Török Tudományos Akadémiának, a göttingai *Société Uralo-Altaic*ának, levelező tagja a müncheni *Südosteuropa-Gesellschaft*nak és a helsinki *Société Finno-Ougrienne*-nek. A Német Szövetségi Köztársaság a Nagy Érdemkereszttel, a Francia Köztársaság a Francia Érdemrend

parancsnoki fokozatával, a Török Köztársaság pedig a legnagyobb polgári kitüntetésnek számító Érdemrenddel ismerte el eredményekben gazdag munkásságát.

Hazai György a magyar keletkutatásnak és az egész magyar tudományosságnak óriási nemzetközi megbecsültséget szerző régi, nagy orientalista generáció egyik legkiemelkedőbb képviselője volt. A török nyelv kutatásában elért tudományos eredményeivel és tudományszervező munkásságával a világ minden részén rendkívüli elismertséget vívott ki magának. Itthoni műhelye a hazai orientalista utánpótlásképzés egyik bázisa, és a nemzetközi tudományosságban meglévő pozícióival a magyar orientalisták nemzetközi elfogadtatásához is jelentősen hozzájárult. Halálával óriási veszteség érte a magyar és az egyetemes turkológiát.